

"For Us"

Ympäristöongelmiin kantaa ottava
tekstiilitaideteos Elokapinalle

Oona Komeetta

Metropolia
Ammattikorkeakoulu
Muotoilija AMK
Muotoilu, Tekstiilisuunnittelu
Opinnäytetyö
Kevät 2023

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Oona Komeetta
Otsikko:	For Us -Ympäristöongelmiin kantaa ottava tekstiilitaide-teos
Sivumäärä:	37 sivua + 20 liitettä
Aika:	28.8.2020
Tutkinto:	Muotoilija AMK
Tutkinto-ohjelma:	Muotoilu
Suuntautumisvaihtoehto:	Tekstiilisuunnittelu
Ohjaaja(t):	Tuntiopettaja Päivi Rantala Lehtori Tiina Karhu

Tämän opinnäytetyön aiheena on tarkastelu siitä, mitkä elementit tekevät tekstiilitaiteesta kantaa ottavaa. Opinnäytetyö koostuu kirjallisesta osasta ja produktiivisesta osasta. Kirjallinen osa keskittyy taiteen tutkimiseen osana aktivismia yleisesti ja tekstiilitaiteen tutkimista osana aktivismia, sekä yhteen haastatteluun, jossa Elokapinan ihmiset pohtivat ja vastaavat, kuinka tekstiiliä voisi yhdistää heidän aktivismissaan. Kirjoittaja kuvailee omaa prosessiaan opitun materiaalin kautta. Lisäksi kirjoittajan oma prosessi ottaa intiimimmän lähestymistavan.

Opinnäytetyön tuottava osa käsittää tekstiilitaideteoksen luonnoksineen ja koko tuotannon tutkimuksen aikana, ja joka luovutetaan Elokapinalle.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia tapoja, joilla taiteilija voi toimia aktivistina ja miten tekstiilitaide voi ilmentää kapinallisuutta. Tutkimuksen aikana kirjoittaja havaitsee, että tekstiilillä on monia mahdollisuuksia, ja se voi olla osa kapinaa tekstiilitaiteilijan näkökulmasta, tarjoten samalla erilaisia lähestymistapoja toimia yhteisön aktivistina ja taiteilijana.

Avainsanat: aktivismi, tekstiilitaide, ympäristöaktivismi, artivismi

Abstract

Author(s): Oona Komeetta
Title: For Us - A textile art piece for Extinction Rebellion Finland that takes a stance on environmental problems
Number of Pages: 37 pages + 20 appendices
Date: 27 April 2023

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Design
Specialisation option: Textile Design
Instructor(s): Lecturer, Päivi Rantala
Senior Lecturer, Tiina Karhu

The subject of this thesis is the examination of which elements make textile art stand out. The thesis consists of a written part and a productive part. The written part focuses on the study of art as a part of activism in general and the study of textile art as a part of activism, as well as one interview in which the people of Extinction Rebellion Finland reflect and answer how textiles could be combined in their activism. The author describes his own process through the learned material. In addition, the author's own process takes a more intimate approach.

The productive part of the thesis comprises the textile artwork with sketches and full production while conducting the research, and that will be given as a contribution to Extinction Rebellion Finland.

The purpose of the thesis is to examine ways in which an artist can act as an activist and how textile art can express rebellion. During the research, the author observes that textiles offer numerous possibilities and can be a part of rebellion from the perspective of a textile artist, providing various approaches to act as both a community activist and an artist.

Keywords: activism, textile art, environmental activism, activism

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ympäristöaktivismi	2
3	Elokapina	2
3.1	Haastattelut	5
4	Aktivismi	6
4.1	Artivismi	7
4.2	Craftivismi	10
5	Kantaa ottava tekstiilitaide	14
6	Oma taiteellinen työ - tekstiilitaideteos	23
6.1	Suunnittelutyö ja prosessi	23
6.2	Materiaalit	29
7	Valmis työ	31
8	Reflektointi	33
8.1	Palaute Elokapinalta	34
	Lähteet	35
	Liitteet	38

1 Johdanto

Kun yhteiskunnalliset asiat painavat, suututtavat, herättävät huomiota, silloin tarvitaan taiteilijoita. Taiteilija luo kanavan niille tunteille ja mietteille, jotka vahvistavat haettua sanomaa.

Taiteen avulla voidaan luoda keskustelualustaa asioille, jotka muulla tavalla olisivat vaikeita puheenaiheita. (Irni 2016, s. 10)

Se voi olla sanatonta viestintää, joka kolahtaa jokaisen mieleen, herättäen näin mietteitä. Se voi olla suoraa ja selkeää, tai abstraktimpaa ja symbolista.

Työni aiheena on tekstiilitaideteoksen luominen Elokapinalle mielenosoituksiin ja erilaisiin tapahtumiin. Kirjallisessa osiossa tutkin aktivismia, artivismia sekä sitä, mikä tekee etenkin tekstiilitaiteesta kantaa ottavan hyödyntäen historiaa ja nykyajan esimerkkejä. Tutkimusprosessi auttaa minua selkiyttämään, mitä ja miten haluan tuoda esille sitä sanomaa, jota Elokapina kantaa. Se on samalla kontribuutio, yhteistyö, jonka kautta luon väylän tekstiilialan ja aktivismin välille.

Perehdyn myös itseäni ja työprosessiani varten ympäristöaktivismiin sekä Elokapinaan. Kirjallisen osuuden tavoite on tutkia taiteen ja aktivismin yhteenliittymää sekä luoda pohjaa omaan prosessiin. Lisänä tein Elokapinalle haastattelun, jossa kartoitan heidän ideaansa kantaa ottavasta tekstiilistä ja taiteesta. Suunnitteluprosessiin kuuluu luonnoksia ja sanoman projisointia. Kun ympäristöongelmat, ihmis- ja eläinoikeudet sekä tasa-arvo ovat kyseessä, se on minulle sydämen asia ottaa kantaa ja luoda jotain, joka yhdistää minua taiteilijana ja sitä vahvaa sanomaa, jonka erityistä tärkeyttä nykyaikaisessa tilanteessa ei voi mitata.

2 Ympäristöaktivismi

Aktiivinen toiminta ympäristön suojeluun liittyen on aktivismin muoto, jossa sen ydinteemat ovat eläinten oikeudet, ekologiset ongelmat laajasti ymmärrettyinä, maailmanlaajuinen sosiaalinen tasa-arvo, antiautoritaarisuus, antirasismi ja antimilitarismi. Kaikissa tapauksissa ydinteemoista vallitsee vankka yksimielisyys, vaikka aktiivisuus painottuukin ensisijaisesti johonkin noista teemoista. (Lindholm 1998, s.5.)

Ympäristötaide antaa tilaa aktivismille luoden keskustelua ja herätellen kansaa ajattelemaan ja jopa toimimaan.

Aktiivista taidetta luodessaan taiteilija oppii myös itse aatteesta, tekotavoista sekä luonnosta. Se ei vain jakaudu siihen, kuka viestii ja mitä halutaan viestiä, vaan miten tekotavoilla ja sijainnilla voidaan vaikuttaa.

Omat tutkinnalliset aihealueeni painottuvat nimenomaan ympäristöaktivismiin taiteen ja tekstiilin keinoilla. Esimerkkien avulla avarran itselleni pohjaa ja inspiraatiota omaan työhöni Elokapinalle, jossa pääpainona on yhteistyö tekstiilialalle ja aktivismille.

3 Elokapina

Extinction Rebellion, joka tunnetaan Suomessa Elokapinana, on maailmanlaajuinen ympäristöliike, jonka toiminta perustuu väkivallattomaan kansalaistottelumattomuuteen sekä suoraan toimintaan. Heidän tavoitteensa on pysäyttää kuudennen massasukupuuton eteneminen sekä minimoida ilmasto- ja ympäristökriisin aiheuttamaa sosiaalisen romahduksen riskiä. (Elokapina 2021a.)

Elokapina ei itse määritä itseään järjestönä, vaan enemmänkin liikkeenä. Kävin itse Elokapinan perehdytyskoulutuksessa. Perehdytysillassa käytiin Elokapinaan tutustuttamisen lisäksi myös ryhmän sisällä toimivia periaatteita, joissa perehdytään ”turvallisen tilan” metodiikkaan, jolloin jokainen voisi tuntea itsensä tervetulleeksi, kunnioitteluksi ja olonsa turvalliseksi ja siten motivoituneeksi kapinaan.

Suomessa Elokapinan toimintaa on yli kymmenessä eri kaupungissa. Toiminta pohjautuu eniten mahdolliseen arjen häirintään, jotta ilmasto- ja ympäristökriisi ei jäisi keneltäkään huomaamatta. Huomion kiinnittäminen onkin tärkeämpi pointti kuin haitan aiheuttaminen. Kuitenkin he tarvittaessa rikkovat joitakin lakeja, että voisivat välttää pahimpien skenaarioiden rikkomisen. (Elokapina 2021a.)

Elokapinan sisällä on erilaisia työryhmiä, paikallisryhmiä sekä yhteisöryhmiä, joista jokainen voi löytää itselleen sopivan aktivismimuodon ja kontribuution. Elokapina toimii heidän oman toimintakonsensusensa pohjalta, joka sitoo kaikki toimintaan osallistuvat tahot väkivallattomaan, suoraan toimintaan. Toimintakonsensus sisältää esimerkiksi tietoisuuden lisäämisen maapallon hätätilanteesta. Elokapina toimii myös Suomessa sekä yhteistyössä kansainvälisesti muiden liikkeiden ja verkostojen kanssa. (Elokapina 2021b.)

Myös Elokapinan periaatteellinen pyrkimys on kaikkia kunnioittava kommunikatio välttämättä syyllistämistä ja häpeään saattamista, luoden uudenlaista toimintakulttuuria. Näin myös toiminnan sisällä puretaan erilaisia valtarakenteita, jotta he mahdollistaisivat tasa-arvoisen osallistumisen. (Elokapina 2021c.)

Elokapinan toimintaan kuuluu myös kansalaistottelemattomuus, joka on näkynyt kadunvaltauksina, mielenosoituksina ja poliisin käskyjen noudattamatta jättämisinä. Hugo Bedau määrittää kansalaistottelemattomuuden yksinkertaisimmillaan näin: *“Kansalaistottelemattomuus rikkoo lakia hyvän tarkoituksen vuoksi”* (Bedau, 1991; Katajisto & Laivonen, 2022, s. 9.)

Kansalaistottelemattomuus on avointa ja julkisuushakuista toimintaa, jossa rikotaan tietoisesti lakia tai siihen perustuvaa määräystä tai päätöstä, jolloin tavoitellaan korjausta koettuun epäoikeidenmukaisuuteen. (Konttori, Jyväskylän yliopisto sanasto.)

Elokapinan yksi tärkeimmistä arvoista on myös väkivallattomuus, joka näkyy heidän kansalaistottelemattomuudessaan.

Katajiston ja Laivosen mukaan Elokapina on tähänastisista toiminnoistaan ilmoittanut aina poliisille, mutta ongelmaksi on koitunut sovittua toimintamallista poikkeaminen. Elokapina ja poliisi eivät varsinaisesti teekään yhteistyötä, vaikka median perusteella heidän välillään on toimiva kommunikaatio. (Katajisto & Laivonen 2022, 25.)

Kuitenkin viime aikoina poliisin toiminta on ollut ristiriidassa kokoontumisvapauden toteuttamisen kanssa. Amnestyn verkkoartikkelissa (26.4.2023) Helsingin sanomien pääkirjoitusta (19.4.2023) kritisoiden käy ilmi, että vaikka poliisi on ilmoittanut ottaneensa oppia lokakuussa 2020 tapahtuneen virkavelvollisuuden rikkomisesta Elokapinan mielenosoituksessa, se ei ole kuitenkaan toteutunut niin, vaan ihmisoikeuksia ja kokoontumisvapautta on edelleen rikottu. (Amnesty International 2023)

Kat Brendel, yksi Extinction Rebellionin taidekoordinaattoreista kertoo taiteen olleen yksi iso osa XR:n (sanoista Extinction Rebellion) toiminnan keskiöstä. Sen tarkoituksena on tuoda taide näkyväksi uudella, ennennäkemättömällä tavalla (ks kuva 1). XR:n visuaalinen identiteetti on myös osana huomion herättämisessä. (Behrmann 2019) Elokapinan yksi työryhmistä on taiteeseen ja taiteen tekemiseen liittyvä ryhmä.

Kuva 1: Isabel Infantes / AFP/ Getty Images

3.1 Haastattelut

Loin Elokapinalle kantaa ottavaan taiteeseen ja tekstiilitaiteeseen liittyvän kyselyn, joka toimisi itsellenikin pohjana tekstiilitaideteoksen luomisessa. Kysymyksiin pystyi vastaamaan vapaamuotoisesti ja vastaajia kerääntyi kuusi kappaletta.

Kysymykset:

1. *Mikä tekee mielestäsi taiteesta kantaa ottavan? /Minkälaisen taiteen koen kantaa ottavaksi?*
2. *Minkälaisia elementtejä näet kantaa ottavassa taiteessa?*
3. *Miten mielestäsi tekstiilitaiteella voi ottaa kantaa?*
4. *Minkälaisia kantaaottavia tekstiilitaideteoksia olet nähnyt/kokenut? Jos olet, niin millaisia?*

5. *Miten tekstiilitaiteen ja aktivismin avulla voisi tuoda Elokapinan sanomaa esille?*

6. *Minkälainen tekstiiliteos mielestäsi sopii mielenosoituksiin? Minkälainen sopisi juuri Elokapinalle?*

Vastauksista ilmeni hyvin heidän ymmärryksensä kantaa ottavaan taiteeseen. Vastaajan toivoivat hätkähdyttävää, tunteita ja mielipiteitä herättävää taidetta, joka oli myös huomiota herättävä.

Itse tekstiiliteokseen he pohtivat sen yllätyksellisyyttä ja eettisyyttä, joka toisi Elokapinan sanomaa esille. Hyvänä ideana oli myös taideteoksien yhteydessä oleva QR-koodi.

Viimeiseen kysymykseen vastauksen olivat merkittäviä oman teoksen luomiseen. Vastaajan toivoivat tekstiilitaideteoksen Elokapinalle olevan selkeä ja ytimenä, iso teos, joka olisi pysäyttävä, mutta ei liian luotaantyöntävä. Myös uudelleenkäyttömahdollisuus tuli esiin, joka oli myös omassa alkuperäisessä suunnitelmassa tärkeä elementti.

4 Aktivismi

Aktivismin peruspohjana on vaikuttaa poliittisesti yhteiskuntaan. Pauli Rautiainen (2021) esittää hyvin blogitekstissään ”Mitä aktivismi on ja mitä se ei ole” aktivismin tarkoittavan käsitteenä toimintaa, jossa henkilö tai ryhmä ajavat aktivistisella toiminnallaan jotakin, yleensä poliittisia ja yhteiskunnallisia tavoitteita.

Määritelmässä painottuu oma henkilökohtainen toiminta. Pelkkänä aatteen kannattajana ei vielä ehkä voikaan kutsua itseään aktivistiksi, eikä välttämättä järjestötoimintakaan sitä kata. Rautiainen (2021) kertoo myös, että aktivisti vaikuttaa toiminnallaan myös mediassa.

Media onkin tärkeä apuväline aktivismissä sen moninaisuuden ja laajan saavutavuuden takia.

Missä tahansa muodossa vaikutetaankin, aktivistien toiminta on uusiutuvaa ja pitkän linjan mukaista, ja siihen sisältyy myös monistrategisuus (Tiainen, 2022. ks. Aarnipuu 2011, 163; Lundbom 2016, 30, 45.)

Mielestäni arjessammekin voimme toimia aktivisteina. Pienetkin teot ja valinnat voivat ottaa nyky-yhteiskuntaamme kantaa ja toimia sitä vastaan unelmana paremmasta huomisesta.

Taideaktivisti, taiteilija John Jordan kertoo historian olleen luotu tottelemattomuudella ja joidenkin itsestään selvät asiat ovat olleet lakien tottelemattomuuden ja aktivismin seurausta. Aktivismi onkin ollut aina olennaista yhteiskunnassamme. Taideaktivismi avaa aktivismin kentällä monia muotoja vaikuttaa lisää. Jordan kertoo taideaktivismin olevan enemmän järjestämistä kuin esitystä. Ja taiteen sekä taiteilijan tarkoitus on muuttaa yhteiskuntaa, eikä esittää sitä yhteiskunnalle. (Jordan 2016.)

4.1 Artivismi

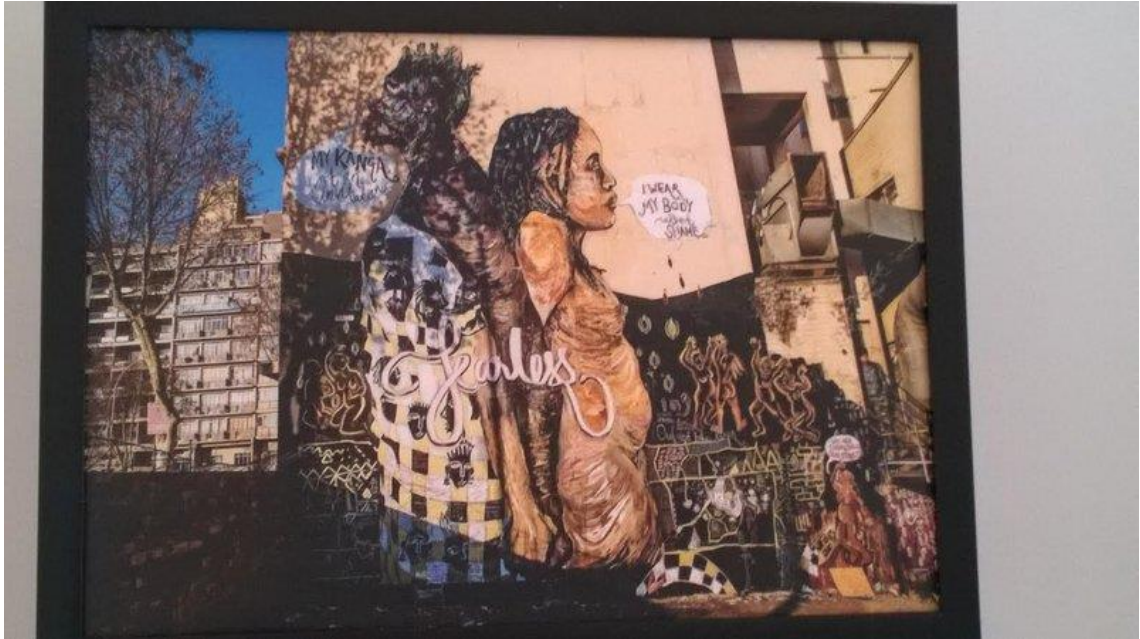
”Kantaa ottavan taiteen tavoite on lisätä tietoisuutta, muuttaa jotain, tuoda näkökulmia ajankohtaiseen aiheeseen tai nostaa uusia asioita esille.”

– Haastattelu vastaus Elokapinalaiselta.

Tässä kappaleessa tuon esille taideaktivismia erilaisin esimerkein ja tutkin oman työni kannalta sen määritelmää

Taiteen ja aktivismin yhdistää sana artivismi. Ilmastotoiminta-nettisivujen artikkelissa ilmaistiin aktivismin pyrkivän konkreettiseen yhteiskunnalliseen muutokseen. Ja jotta aktivismissa taide välittäisi tehokkaasti sanomaa, siihen yhdistetään erilaisia aktivismin keinoja ja strategista ajattelua: luovuuteen yhdistetään konkreettisia tavoitteita ja taktiikoita. Tätä yhdistelmää kutsutaan artivismiksi. (Ilmastotoiminta i.a.)

Mediateoreetikko, taidekriitikko Boris Groys kertoo taiteen ja aktivismin olevan toimintaa, jolla pyritään muuttamaan poliittisia ja sosiaalisia olosuhteita, taiteilijoiden lakkaamatta olemasta taiteilijoita. Taide siis pidetään keskiössä tuoden esille taiteilijan mielestä olevia yhteiskunnallisia epäkohtia. (Groys 2014.)

Kuva 2: *"I wear my body without shame"* - Fearless Collective in partnership with HOLAAfrica, July 2016, Johannesburg, Etelä-Afrikka.

Taideaktivismista on vaikea puhua yhtenä kokonaisuutena. Taiteen monimuotoisuuden ansioista taiteella vaikuttamiseen ja ajatusten sekä tunteiden herättämiseen on erilaisia välineitä, kuten valokuvat, julisteet, performanssi, sarjakuvat, maalaustaide, kirjallisuus sekä installaatiot vain muutamia mainitakseni. Taiteen keinot tuottaa muutosta ja nostaa asioita keskusteluun uusista, erilaisista näkökulmista ovat monenlaiset, oli se sitten abstraktimpaa tai konkreettisempaa mitataavasta riippumatta. (Toiminta & tunteet i.a.)

Nykyinen Taideaktivismi on viime vuosikymmeniin verrattuna erilainen, kuin kriittinen taideilmiö sekä se on hyvin keskiössä ajassamme;

Taiteilija itse voi osallistua aktivismiin taidemaailmasta käsin luoden esimerkiksi yhteisötaideprojekteja tai tuoden omia teoksiaan kollektiivisesti aktivismiryhmän toimintaan. Usein järjestöjen resurssit ovat minimaalisia, jonka takia aktivismitoimijoiden ja liikkeiden on pohdittava strategiaansa tarkasti, jotta heidän ajamansa asia tulisi selkeästi esille ja saavuttaisi mahdollisimman monen huomion.

Mediahuomio onkin keskeinen osa nykyaktivismissa, ja siten esimerkiksi performanssit ovat hyvä tapa luoda sitä. Näin activismikin voi antaa vuoropuhelua yleisölle ja avata uusia ajatuksia ihmisten mieleen. (Kilkki 2021.)

Groys huomauttaa myös taideaktivismiin kritiikistä. Hän näkee poliittisen estetiikan olevan riski, sillä taide mielletään perinteisesti ”turhaksi”, ja activismin vievän huomion pois poliittisen protestin käytännön tavoitteista neutralisoiden sen käytännön vaikutuksen. (Groys 2014.)

Taideaktivismissa olisikin tärkeää ylläpitää taiteellisuuden ja selkeän viestinnän tasapainoa, jotta se olisi myös selkeä (Tiainen 2022; Boyd & Mitchell 2012, 280; Duncombe & Harrabye 2019).

Kuva 3: Jamie Hewlett x Extinction Rebellion: Rebel For Life

4.2 Craftivismi

Craftivismi (sanoista craft ja activism) itsessään on kuvailtu olevan ”hiljaisen aktivismin muoto”, joka innoittaa provokatiivisuudellaan ja kannustaa ihmisiä keskusteluun, mutta samalla se on lempeää ja kärsivällistä työskentelyä (Lähetkangas 2015). Se keskittyy lähinnä ompelemiseen, neulomiseen ja muihin kotitalouskäsitöihin, jotka on mielletty yleensä ”naisten töiksi” alentavana terminä. Sitä craftivismi myös muodostaa vahvan yhteiskunnallisen muutoksen feminismissä. (Drummond 2022)

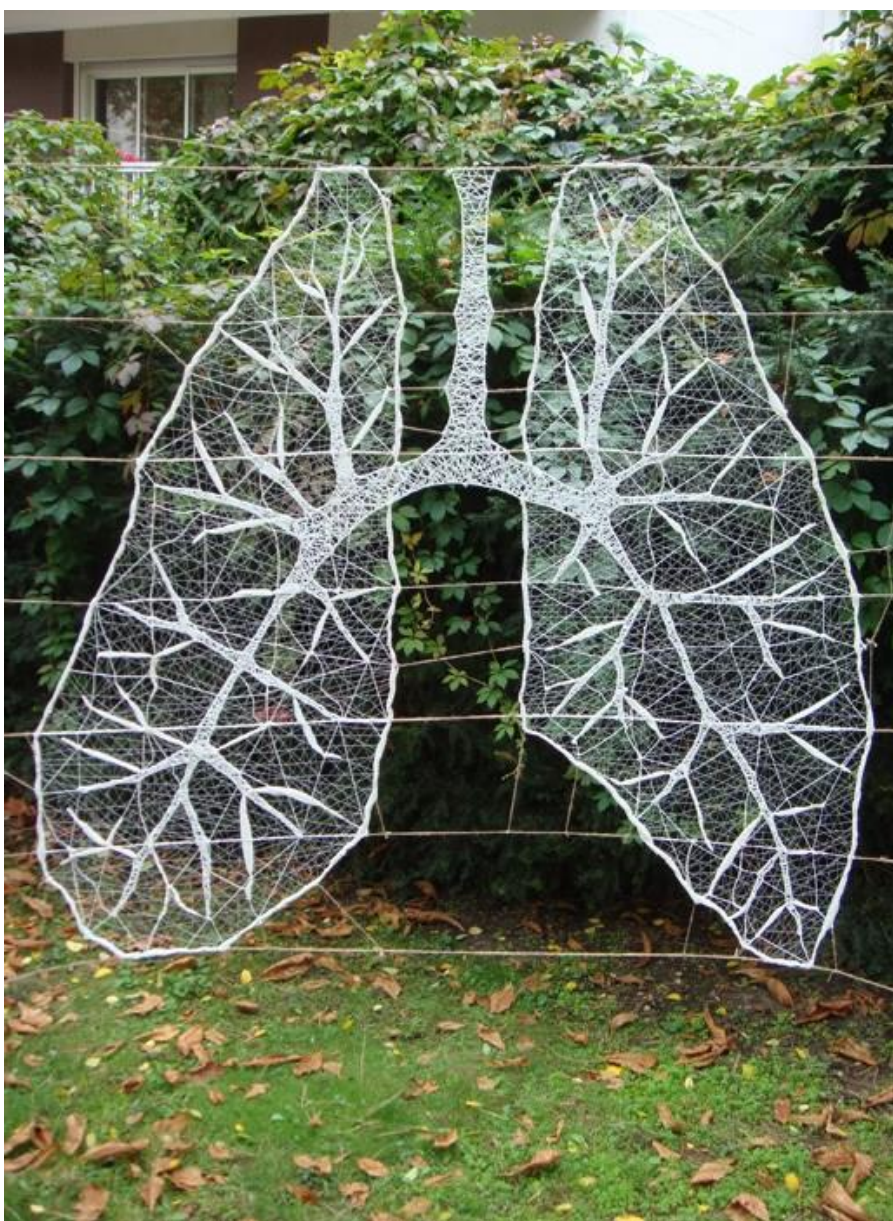
Tässä luvussa esittelen muutamia craftivismin esimerkkejä ja erilaisia muotoja, joita maailmalla tapaa.

Craftivism-termin keksi sosiologi Betsy Greer vuonna 2003, mutta käsityöllä on otettu kantaa kautta aikojen. 2009 hän perusti Craftivism Collectiven, josta on tullut maailmanlaajuinen yhteisö. Corbett tiedostaa, että vaikka aktivismin toivoisi olevan harkittua ja perusteltua, sen kannattaa olla helposti lähestyttävää niin ajatuksen kuin käsityönkin kannalta. Käsityötekniikat pyritään pitämään yksinkertaisina, jotta mahdollisimman moni tulisi toimintaan mukaan. (Kärki 2016.)

Kuva 4: Craftivist Collective , Paper Dress – putiikin näyteikkuna,2012

Craftivismiin liitetään myös neulegraffiti eli "yarn bombing" (lankapommitus), joka on olennainen osa ympäristöaktivismia. "Yarn bombing", toisin sanoen neulegraffiti tuo lohdutuksellisia elementtejä katukuvaan olemalla samalla graffititeiden, "tägäyksen", osa-alue lievällä kansalaistottelemattomuudella. Yleensä niiden perimmäinen olemus on luoda statement ja muuttaa meidän näkökulmaamme aisoihin, vaikka ne myös kääntyvät katukuvan estetisöintiin ja elävöittämiseen. (Fox i.a).

Kuva 5: Anastassia Elias, Deep breath, 2010, Pariisi.

Yksi esimerkki poliittisesta lankapommituksesta on tankki, joka on yltä päältä puettu erilaisiin neulontoihin Dresdenissä, Saksassa. Idea syntyi Kristina Kroemerille, joka on politologi ja omistaa vaatesuunnitteluliikkeen.

Kroemer inspiroitui hyvän ja pahan vastakkaisasettelusta ja kiinnostuksesta Dresdenin kaupungin toisen maailmansodan aikana tapahtuneeseen totaaliseen tuhoon, joka säilyy yhä kaupungin muistoissa. (Fox i.a.)

Kuva 6: Yarm Bomb – panssarivaunu.

5 Kantaa ottava tekstiilitaide

Kantaa ottava tekstiilitaide ja siihen liittyvä aktivismi ei ole mikään uusi asia, vaan ulottuu historiassa pitkälle. Unframe Londonin verkkoartikkeli (17.5.2021) *A History of Political Textiles* kertoo tekstiilitaiteen olleen mielletty alempaan taiteenmuotoon kuin esimerkiksi öljyvärimaalaukset, joita pidettiin korkealuokkaiseena taiteena. Tekstiilitaide oli assosioitu feminiiniseen, työväenluokan käsityöhön, joka on irtautuneena taidemaailmasta. Kun muita keinoja ei ollut, ihmiset ja etenkin naiset alkoivat protestoida yhteiskunnallisia ongelmia käsityön avulla ja siten se alkoi näkyä katukuvassa mielenosoituksissa ja protesteissa. Näin ollen poliittinen tekstiilityö tuli erittäin suosituksi ammattiliittojen keskuudessa maailmanlaajuisesti. Tekstiilitaiteesta tuli laajalti käytetty väline ei vain taiteilijoiden keskuudessa, mutta myös ammattiliittojen edustajien ja poliittisten aktivistien. (Unframe London 2021.)

Poliittiset bannerit ovat aina olleet tapa levittää liikkeen sanomaa yksinkertaisella mutta jämällä, ryhmätoimintaa edistävällä tavalla. Monet bannerit on suunniteltu kiehtoviksi ja ne kuvaavat usein monikerroksisesti tavoiteltavaa narratiivia. Bannerit nähdäänkin yleisinä, symbolistisina eleinä liikkeen aatteelle. (Unframe London 2021.)

Kuva 7: Protesti bannereita, Art in the open – festivaaleilla 2020. Nicola MacLeod/CBC

Tekstiilitaide on viimeisen vuosikymmenen aikana saavuttanut suosiotaan taidekentällä niin museoissa kuin sosiaalisessa mediassa. Nykyisin huomaa enemmän kantaa ottavia tekstiilitekoja, joita näkyy yksilöiden käsityöissä sekä yhteisöllisissä mielenosoituksissa.

Erilaisten craftivismin kuuluvien liikesuuntausten lisäksi voimme myös luokitella mukaan tekstiiliaktivismiin, tekstiilien käytön aktivismissa vakiintuneen nykytaiteen sisällä. Esimerkiksi tekstiilien kierrätys ja jakaminen kannanottona kriisiaikoina (sodat, pandemiat) sekä tekstiili aktivismin välineenä (bannerit, vaatteet, peitteet) ja niiden hybridimuodot. (Crasemann & Röhl 2020.)

L.J Robertsin teos *We couldn't get in, we couldn't get out*, hyödyntää vankien henkilökohtaisia kokemuksiaan vankeudesta ja osoittaa samalla maahanmuuttajien, queer- ja transsukupuolisten ihmisten kohtaaman laajemman syrjinnän.

Kuva 8: J.L. Roberts, *We Couldn't Get In. We Couldn't Get Out*. Sekatekniikka.2006-2007

Naomi Wright aloitti yhteisötaideprojektin ”Moths to a flame” vuonna 2018 herättäen keskustelua ilmastonmuutokseen. Moths to a flame – taideprojekti, jonka tarkoitusperä oli saada mahdollisimman monta tekijää luomaan koiperhosia heille henkilökohtaisen ilmastohuoli-tekstin saattelemana. He toivat sen esille 2021 Glasgow’ssa pidettävässä United Nations Climate konferenssissa. Wrightilla oli myös aiemmin koiperhosiin liittyvä installaatio, jossa hän reflektoi koronan ja sen tuoman eristäytymisen vaikutusta.

Kuva 9: Oak Eggar and Human Cocoons, Commissioned by Significant Seams, with Support from Arts Council England, Naomi Wright 2020

Teoksen merkitykseen voi myös vaikuttaa materiaalien kautta. Esimerkiksi kiertämateriaalien käyttö luo omaa poliittista konnotatiivista merkitystä ja ominaista syvyyttä teokseen. Tunnelma ja merkitys on erilainen riippuen siitä, onko materiaalit ostettu uutena kaupasta, vai onko teos olisi valmistettu vaikkapa vanhoista vaatteista. (Vainio 2019, 18.)

Kuva 10: Zvia Lipkin, Interdependent, 2020. Raakareuna-applikointi, leikkaus, kone- ja käsiompelu. Kierrätetyt kodin sisustustekstiilit.

Kate Tumen teokset keskittyvät biodiversiteettiin ja sen säilyvyyteen. Ne tutkivat luontokatoa, jonka seurauksesta koituu tuhansien lajien uhanalaisuus ja sukupuuttoon kuolemista. Tume käyttää myös symbolisesti uskonnollista ikonografiaa sekä mytologiaa kuvatakseen sitä, mitä pidämme meille pyhänä.

Kuva 11: Kate Tume, *Oak King*, 2022 , Huopaa, puuvillaa, polyuretaania, teepusseja, kelloja, paljetteja, helmiä, nauhaa.

Kuva 12: Kate Tume, *I Am The Trees And I am you*, Applikointi, käsinkirjonta ja koristelu puuvillalle

Hannah Streefkerk hyödyntää virkkaamista ja kirjontaa tekstiilitaideteoksissaan, jotka käsittelevät ilmastonmuutosta ja muita ympäristöongelmia. Hän näkee työnsä merkityksellisyyden sen hitaudessa ja siinä, kuinka aikaa vievää se on. Mielenkiintoinen kosketus hänen töissään on se, kuinka hän yhdistää luonnon hänen työhönsä. Ikään kuin luonto olisi hänelle myös oma galleriansa.

Kuva 13: Hanna Steefkerk, Symbiosis, Virkattu ja kirjailtu jäkälä puuhun kiinnitettynä Korpon saarella Barfotastigen-näyttelyyn 2018.

Tekstiilitaide ei välttämättä ole aina kaunista, vaan sen vaikuttavuus syntyy myös esityksen voimasta. Kun tarkastellaan tekstiiliaktivismiin näkökulmasta, tietyt kulttuurimuistiin vahvasti painuneet protestitoimet paljastavat myös tekstiilin voimakkaan läsnäolon ja vaikutuksen. (Crasemann & Röhl 2020).

Anni Waris toteutti itsenäisyyspäivänä 2012 performanssin ”Mannerheim” Emmi Länsmanin sekä Henric Rönnerbergin kanssa, jossa he laskivat seremoniaalisesti sukkahousuista ja räteistä valmistetun seppeleen Mannerheim-patsaan päälle. Sen tarkoitusperä oli kritisoida sotakäsittelyn ongelmallisuutta, patriotismia ja Suomen itsenäisyyspäivänä ehkä eniten näkyvää hyvinvointivaltiossa ilmenevää eriarvoisuutta. (Waris 2017.)

Kuva 14: Wariksen, Rönnerbergin ja Länsmanin itsenäisyyspäivän Mannerheim-performanssi, räteistä ja sukkahousuista valmistettu seppäle. (Kuva: Jouko Waris 2012)

Koen myös tekstiilitaiteen ulottuvan vaatteisiin, joilla voi hyvin ottaa kantaa niin arjessa, kuin erilaisissa tapahtumissa aktivismina.

Vaatteiden ollessa yksi näkyvämmistä identiteettimme osista, ne muodostuvat myös osaksi ensivaikutelmaa. Voimme ilmaista niillä asioita selittelemättä, jolloin niistä muodostuu potentiaalinen ilmaisuväline myös mielenosoituksissa. (Holopainen 2021, 11.)

Poliittinen merkitys tekstiilissä syntyy, kun se ilmenee käsityönä, esityksenä, teollisena tuotteena tai edistyksellisenä toimintana. Toisaalta perinteisempi tekstiilikäytäntö noudattaa perinteisiä normeja, keskittyen kansanomaiseen käsityöhön, säilyttäen konservatiivisen lähestymistavan ja vahvistaen sukupuolitettuja rooleja.

Voidaan kuitenkin yhdistää poliittiset protestit, korkealaatuinen tekstiilitaide sekä kestävien resurssien ja työn käyttö yhdeksi kokonaisuudeksi. Tällä tavoin perinteisyys ja radikaalimpi, kokeellisempi tekstiilikäytäntö voivat kohtaavat samalla akselilla. Virginia Gardner Troy on jo havainnut, että tekstiili toimii kuin avantgarde-taide, yhdistäen perinteisen taiteen ja käsityön, rikkoen niiden väliset selvät rajat. Tekstiili avaa näin ollen mahdollisuuden tutkia sosiaalista stratifikaatiota ja sukupuolirooleja sekä tutkia länsimaisen kulttuurin ulkopuolisia taidekonsepteja (Crasemann & Röhl 2020)

Kuva 15: Britta Pedersen / dpa / AFP
Aktivistit ”Red label brigade” mielenosoitusperformanssista, jossa Extencion rebellion – ryhmä demonstroi ilmastonmuutosta ja ilmastokriisiä

6 Oma taiteellinen työ - tekstiilitaideteos

6.1 Suunnittelutyö ja prosessi

Suunnitelman pohjana oli luoda Elokapinalle mielenosoituksiin ja eri tapahtumiin soveltuva teos. Pidin kokouksen Elokapinan yhteyshenkilön Melisa Yasafin kanssa. Erilaisia elementtejä nousi pintaan, kuten luut, punainen väri ja metsä. Halusin tuoda omaa tyyliäni, jossa esiintyy usein mytologista tematiikkaa, mukaan teokseen. Pohdimme myös Elokapinan oman logon yhdistämistä työhön.

Halusin löytää viitekehystäni apuna käyttäen sitä, minkälaista teosta Elokapiinaan kaivataan. Elokapinan sisällä näkyy monenlaista eri teosta, joista toiset ovat radikaalimpia ja vakavampia, kun taas toiset voivat surun ja vihan sijaan tuoda esiin sitä utopiaa, mitä Elokapina tavoittelee. Kuitenkin tärkein tavoitteeni

oli tuoda oma kontribuutiosi Elokapinan arvoille ja tehdä myös teos, joka ei vaikuta niinkään bannerilta, vaan enemmän kaartuu sanattomaan sanomaan, luoden tunnereaktioita ja herättäen keskustelua.

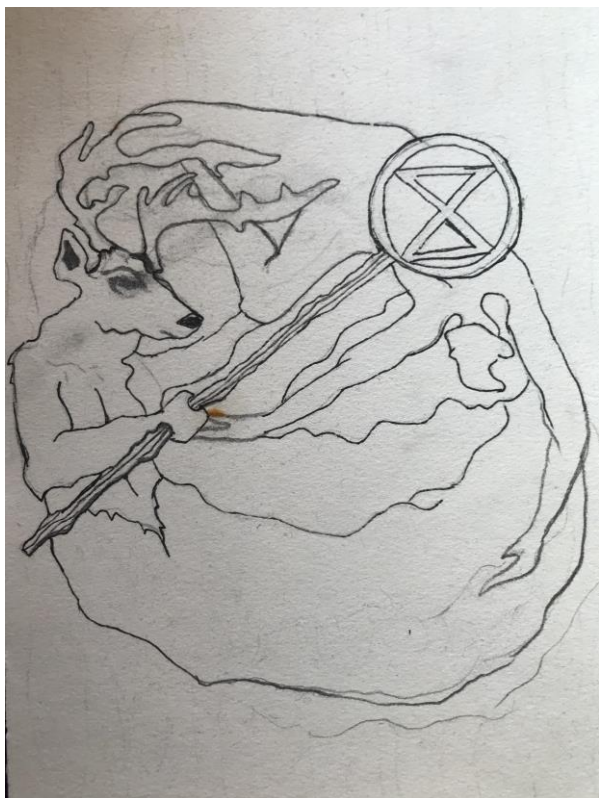
Kuva 16: Viitekehys

Kuunnellessani Antti Holman podcastia ”Antin palautepalvelu”, havahtuin erityisesti hänen ajatukseensa taiteesta ja hyvästä taiteesta. Hän ilmaisi, että taiteessa epäselvyys on sallittua ja sen tehtävänä ei ole kommunikoida jotain valmiista ajatusta, vaan on ihanaa, jos se on rikasta, hämää, ja sekavaa. Holma itse viittasi lähinnä taiteelliseen tekstiin, mutta se pätee myös muissa taiteissa.

Koen itse tämän hyväksi ohjenuoraksi taiteen tekemisessä, sillä vaikka kuinka voisimme vääntää rautalangasta, on silti teoksen valmistuttua annettava sen tulkinta toisille. Kuitenkin erona kantaa ottavassa taiteessa viestin täytyy mennä perille ja sen tulee olla tarpeeksi selkeä ajaakseen sen isointa tarkoituserää. Suunnitteluvaiheessa pitää pohtia, kuinka voisi ilmaista suoranaisesti teoksen sanoman, vaikkakin se, miten ja millaisia tunteita se herättää jää itse katsojalle.

Selkeyteen tosin vaikuttaa myös, missä teos on esillä. Museoissa ja gallerioissa kantaa ottavan teoksen ulkoasu voi olla häilyvä sen sanomaan nähden, mutta silti taiteilija avaa sitä jossain muualla. Oma työni, joka näkyy tulevaisuudessa monissa tilanteissa, tulee olla jokaiselle, kielestä ja taiteellisesta intellektuaalisesta ymmärtämisestä riippumatta perussanomaltaan selkeä.

Luonnostelin neljä erilaista piirrosta, joissa näkyy eritoten luonto sekä jonkinlainen luonnonhenki edustaen kaikkea ympäristöömme kuuluvaa. (Kuvat:Luonnos 1-4

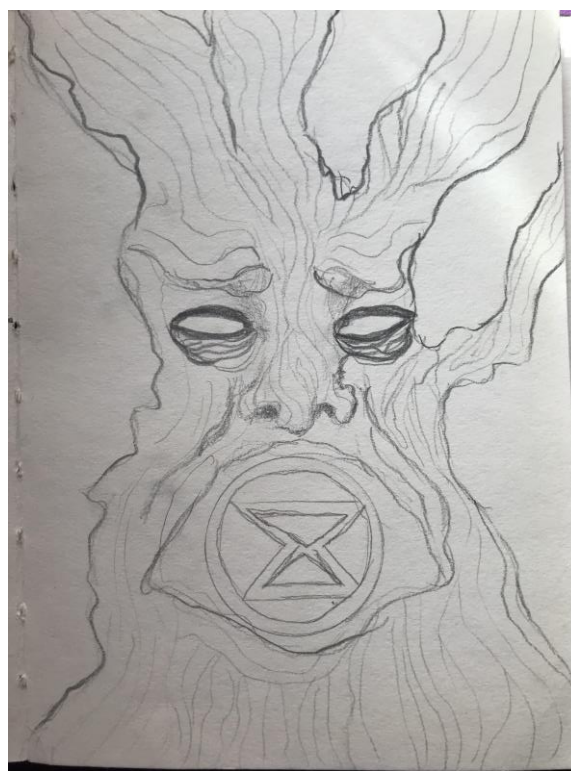
Kuva 17: Luonnos 1

Kuva 17: Luonnos 2

Kuva 17: Luonnos 4

Kuva 17: Luonnos 3

Tunsin vahvaa yhteyttä kuvata sitä ahdinkoa, joka meiltä jää toisinaan huomamatta. Ilmastonmuutos on hidas ja katala tuho, joka hiipii lähemmäs meitä. Kolmatta luonnosta tehdessä tämä pohdinta iskostui minullekin. Lajien kuoleminen ihmisahneuden takia tuo lukemattomia meille näkymättömiä uhreja. Ajatus kosketti ja niin huomasin kyönelehtiväni samalla, kun väritin yksilön luurankoa.

Suunnittelin myös mytologiasta inspiroitunutta kuvaa sekä metsänhenkiä, joiden pieni inhimillisyys tuntee surua siitä, että se kansa, jonka kanssa he niin pitkään elivät sovutta ja symbioosissa, kääntyikin heitä vastaan. Enemmän utopistisempaan, voimaannuttavaan kontaktiin oli Luonnos 1. Se ilmensi Elokapinan ihmisten ja luonnon yhteishenkeä taistelussa paremman tulevaisuuden puolesta. Elokapina painottaa paljon sitä, etteivät he halua asettua ketään vastaan vaan tuoda heillekin, kaikille, paremman tulevaisuuden.

Lopulliseksi luonnokseksi valittiin Luonnos 1. (Kuva 17, Luonnos 1) Kuitenkin, teoksessa näkyvä sauva tuntui Elokapinan mielestä vielä liian väkivaltaiseksi symboliksi, joten poistin valtikan ja siirsin Elokapinan logon keskelle

Kuva 17: Luonnos 5

Lopullinen luonnos, joka on valmis kudottavaksi (Kuva 18):

Kuva 18: valmis luonnos

6.2 Materiaalit

Olin jo alusta asti päättänyt tehdä työn Jacquard-kudonnalla. Automaattiset kangaspuut ovat Joseph Marie Jacquardin (1752 Lyon – 1834 Oullins, Ranska) keksintö, jossa kudonnassa käytetään kahta tai useampaa lankaa luoden siten kuvion suoraan kankaaseen. Nimi viittaa yleiseen ohjausmekanismiin, joka automatisoi kuvion. Jacquard-koneet käyttävät reikäkortteja tai nykyaikaisemmin digitaalisia ohjausmenetelmiä ohjaamaan jokaista kudotun langan nostamista ja laskemista erikseen (Ylitie.com 2023)

Tämä kudontamekanismi mahdollisti oman piirroksen luomisen kankaaseen tehden siitä ei vaan kestävämmän, kuin esimerkiksi painettuna, vaan myös arvokkaamman näköisen. Materiaaliksi valitsin mustaa pellavapuu villalankaa Jacquard-koneen valkoisen loimilangan kanssa tuomaan selkeää kontrastia.

Kuva 19: Jacquard koneella työskentelyä 1

Kuva 19: Jacquard koneella työskentelyä 2

7 Valmis työ

Oona Komeetta x Elokapina, For Us teos käsittelee luonnon ja ihmisen välistä idyllistä yhteyttä. Se ottaa kantaa nyky-yhteiskunnan välinpitämättömyyteen ja

tuo esille ruohonjuuritason voiman elvyttää ja taistella luonnon monimuotoisuuden puolesta. Jokainen kudottu lanka luo selkeän eri symboliikasta koostuvan kokonaisuuden, jossa jokainen elementti kertoo tarinaa Elokapiinan haaveesta jättää ihanteellinen maailma myös tulevaisuuden sukupolville.

Kuva 20: Oona Komeetta x Elokapina, For Us, 2023

8 Reflektointi

Olin kokenut jo pitkään suurta paloa tehdä sellaista tekstiilitaidetta, joka herättäisi tunteita, loisi keskustelua ja toisi ajatuksia. Aluksi kohteen valitseminen osoittautui hankalaksi, sillä erilaiset järjestöt ja liikkeet toimivat vapaaehtoistoinnalla. Sain kuin sainkin Elokapinaan yhteyden enkä voisi olla ylpeämpi siitä saavutuksesta. Pääsin syvälle en vain ympäristöongelmiin, vaan myös Elokapiinan toimintaan ja arvoihin, jotka ovat lähellä, ellei jopa täysin osa omia arvojani.

Prosessi ei tuntunut milloinkaan työläältä, vaan yhteistyö sujui vaivatta ja samat kapinallisuuden, oikeudenmukaisuuden ja luonnon säilyvyyden siivittämät ideat täyttivät molempien mielen. Koin tekstiilin monipuoliseksi materiaaliksi ja jacquard kudonta tähän työhön täydelliseksi tekniikaksi. Oma jälkeni on yleensä aika rouheaa ja piirrosmaista, mutta samalla herkkää, jonka halusin säilyttää teoksessa. Pehmeä materiaali tuo jännitettä tekotavan ja teoksen sanoman välille ja antaa sille suuren arvon.

Koska aktivismi aihepiirinä oli minulle aika vieras, halusin lähteä juuri sitä tutkimaan ja päästä sen ytimeen, onko sillä jokin resepti, vai syntyvätkö teokset tunteista ja sanomasta. Huomasinkin, ettei taiteen ja aktivismin sekä tekstiilin ja aktivismin keskiössä ole mitään tiettyä tyyppiä, vaan monet eri tekotavat, sijoituskohde sekä sanomat tuovat teokselle painoarvon. Taiteella voi vaikuttaa monella eri tapaa ja minusta tekstiilillä on suuri arvo myös aktivismissa.

8.1 Palaute Elokapinalta

Elokapinan palautteella on suuri arvo oman työni kokonaisuudessa. Kysyin pari kysymystä Elokapinan toimintavastaavalta, Melisa Yasav, jonka kanssa olin yhteydessä koko projektin aikana. Tässä suora lainaus palauteviestistä:

”Yhteistyö sujui hyvin. Keskustelimme teoksesta ja elokapinallisten toiveista puheluiden ja viestien avulla. Oona otti hyvin vastaan kehittämissuhteita ja kunnioitti Elokapinan arvojen asettamia raameja. Yhteistyössä vallitsi hyvä yhteisymmärrys. Arvostan Oonan joustavaa asennetta hänen oman visionsa, sekä muiden elokapinallisten ajatusten yhteensovittamisessa.

Lopputuloks on mielestäni todella onnistunut. Teos vastaa Elokapinan arvoja ja kuvastaa hienosti ihmisen, eläimen ja ympäristön yhteen kietoutuneisuutta ja erottamattomuutta. Teos on kiinnostava ja kysymyksiä herättävä”

Kiitos Elokapina!

Lähteet

Amnesty International 26.04.2023. Vastine HS:n pääkirjoitukseen: Poliisin toiminta on ollut ristiriidassa kokoontumisvapauden toteutumisen kanssa. Amnesty International, verkkoartikkeli. <<https://www.amnesty.fi/vastine-hsn-paakirjoitukseen-poliisin-toiminta-on-ollut-ristiriidassa-kokoontumisvapauden-toteutumisen-kanssa/>> (27.04.2023)

Behrmann, Anna 24.11.2019. The artists of Extinction Rebellion: 'Our bold imagery is helping to change the conversations around climate change'. iNews UK. <<https://inews.co.uk/culture/arts/extinction-rebellion-artist-protest-banner-art-red-rebel-flag-logo-366404>> (14.4.2023)

Bedau, Hugo (1961): "On civil disobedience". The journal of philosophy.

Carson, Mary 2021. Kate Tume: Activism and Artistry. TextileArtist.org. <<https://www.textileartist.org/kate-tume-activism-and-embellishment/>> (24.02.2023)

Crasemann Leena, Röhl Anna 2020. HARD PRESSED: Textile Activism, 1990-2020. Verkkolehti. <https://www.fkw-journal.de/index.php/fkw/article/view/1508/1518> > (18.03.2023)

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-MEISTÄ [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/about-us/> (20.4.2023.)

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-TOIMINTAKONSENSUS [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://elokapina.fi/action-consensus/> (20.4.2023.)

ELOKAPINA – EXTINCTION REBELLION FINLAND-PERIAATTEET JA ARVOT [Verkkosivu] Saatavilla: <https://elokapina.fi/principles-and-values/> (20.04.2023)

Elokapinan Perekdytys. 12.04.2023. Etä-luento.

Fossil Free Culture 11.4.2016. Jordan John on Creative Activism. Fossil Free Culture. Youtube. <<https://www.youtube.com/watch?v=WPQ2MyLwiJI>> (04.4.2023)

Fox, David i.a. What is Yarn Bombing? About the Guerrilla Knitting Art Movement. davidcharlesfox.com. <<https://davidcharlesfox.com/what-is-yarn-bombing-about-the-guerrilla-knitting-art-movement/>> (04.4.2023)

Groys, Boris 2014. On Art Activism. E-flux Journal, 56. <<https://www.e-flux.com/journal/56/60343/on-art-activism/>> (24.3.2023)

Holopainen, Eveliina 2021. Sama vaate, sama aate – Vaatteet mielenosoituksen välineenä. Opinnäytetyö. Lahti: LAB-ammattikorkeakoulu, Muotoilu (AMK), Puettava muotoilu. Luettavissa osoitteessa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/495059/EveliinaHolopainen_opinn%c3%a4ytety%c3%b6.pdf>

Ilmastotoiminta.fi. i.a. Taide tuo tunteet mukaan ilmastotoimintaan. Ilmastotoiminta.fi. <<https://www.ilmastotoiminta.fi/tyokalut/taide-vie-ilmastotoiminnan-tunteisiin/>> (10.4.2024)

Irni, Marjukka 2016. AKTIVISTITAITEILIJASTA ARTIVISMIIN – yli 50-vuotiaita seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä näkyväksi tekemässä. Opinnäytetyö. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, Kulttuurialan YAMK, Soveltava taide. Luettavissa osoitteessa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116498/Irni_Marjukka.pdf>

Katajisto, Alina & Laivonen, Jenni. 2022. Kansalaistottelemattomuus poliisin tehtävänä-Case Elokapiina. Opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisi AMK. Luettavissa osoitteessa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/744482/ON_Laivonen_Katajisto.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kilki, Vilma 15.11.2021. Artivismi yhdistää taiteen ja aktivismin. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun toimittajakoulutuksen media. <<https://www.360journalismia.fi/artivismi-yhdistaa-taiteen-ja-aktivismin/>> (24.2.2023)

Konttori, Johanna i.a. Kansalaistottelemattomuus. Jyväskylän Yliopisto, Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali, sanasto <<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaistottelemattomuus>> (20.04.2023)

Kärki, Elisa 8.11.2016. Craftivismin kirjottu vallankumous. Voima.fi. <<https://voima.fi/hairikot/artikkeli/kirjottu-vallankumous/>> (24.03.2023)

Lindholm, Arto 1998. Radikaali ympäristöaktivismi modernin murroksessa. Pro gradu. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta, Yhteiskuntapolitiikan laitos. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/18238/radikaal.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Lähetkangas, Outi 2015. Craftivismi – Matalan kynnyksen aktivismia käsityön keinoin. Tekstiiliopettajaliitto TOL ry 1/2015. <<https://www.tekstiiliopettajaliitto.fi/toiminta/lehti/craftivismi/>> (24.4.2023)

Moths to a Flame -projekti. Moths to a Flame. <<https://www.mothstoafame.art/project>> (24.4.2023)

Toivoa & toimintaa i.a. Taide maailmaa muuttamassa. Toivoa & toimintaa. <<https://toivoajatoimintaa.fi/taide-maailmaa-muuttamassa/>> (18.3.2023)

Tiainen, Veera 2022. Taideaktivismi ekokriisien ajassa. Opinnäytetyö. Espoo: Aalto-yliopisto, kuvataidekasvatuksen koulutusohjelma (muuntokoulutus). <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/113224/master_Tiainen_Veera_2022.pdf>

Unframe London 17.5.2021. A History of Political Textiles. Unframe London.
<<https://unframe.london/political-textile-a-history-of-political-textiles/>>
(14.4.2023)

Vainio, Anna-Karoliina 2019. Tekstiilitaide ennen ja nyt. Opinnäytetyö. Kankaanpää: Satakunnan ammattikorkeakoulu, kuvataiteen koulutusohjelma.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/170295/Vainio_Anna-Karoliina.pdf>

Waris, Anni 2017. Bio: Aktivismi Nykyaikaisessa. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Kuvataiteen koulutusohjelma.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136674/Waris_Anni.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Liitteet

Kuva 1: <https://inews.co.uk/culture/arts/extinction-rebellion-artist-protest-banner-art-red-rebel-flag-logo-366404>

Kuva 2 : <https://www.opendemocracy.net/en/5050/artivism-art-as-activism-activism-as-art/>

Kuva 3 : <https://www.itsnicethat.com/news/jamie-hewlett-extinction-rebellion-projection-westminster-houses-of-parliament-illustration-art-091019>

Kuva 4: <https://medium.com/the-establishment/crafts-long-history-in-radical-protest-movements-8300f59a3e54>

Kuva 5: <https://knithacker.com/2018/07/deep-breath-string-yarn-bomb-by-anastassia-elias/>

Kuva 6: <https://rachelbustin.com/lifestyle/what-is-yarn-bombing/>

Kuva 7: <https://www.cbc.ca/news/canada/prince-edward-island/pei-art-in-the-open-protest-banners-1.5705137>

Kuva 8: <https://www.ljroberts.net/we-couldnt-get-in-we-couldnt-get-out>

Kuva 9: <https://thequarantinequiltproject.org/textile-art-and-activism>

Kuva 10: <https://www.textileartist.org/recycling-in-textile-art/2-lipkin-interdependent/>

Kuva 11: <https://www.textileartist.org/kate-tume-activism-and-embellishment/>

Kuva 12: <https://www.textileartist.org/kate-tume-activism-and-embellishment/>

Kuva 13: <https://hannahstreefkerk.viewbook.com/art-in-nature/album/symbiosis-1>

Kuva 14: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136674/Waris_Anni.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kuva 15: <https://inews.co.uk/culture/arts/extinction-rebellion-artist-protest-banner-art-red-rebel-flag-logo-366404>